

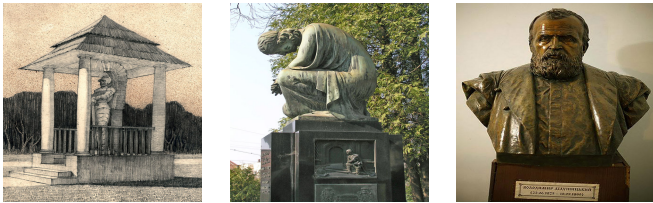
Ю. О. Бірюльов

Нальборчик Ян

НАЛЬБОРЧИК Ян (Nalborczyk Jan; 16. 02. 1870, м. Краків, Польща – 1940, Львів) – польський скульптор, педагог. Член (від 1920), віце-голова (від 1925) Спілки художників-пластиків у Львові. Навч. у Краків. школі образотвор. мистецтва (1884–88), Віден. АМ (1891–92; викл. К. Цумбуш). Працював 1892–1908 у м. Закопане (Польща): від 1904 – проф. Школи дерев'яного промислу. Від 1908 – у Львові: проф. фігурат. скульптури і кер. відділу декор. мистецтва худож.-пром. (від 1929 – тех.) школи; водночас 1911–34 – доцент політехніки, де викладав декор. скульптуру, моделювання, рисунок, композицію та анатомію. Брав участь у львів. виставках 1910–34. Виконував портретні погруддя, плакети і медальйони, пам'ятники, надгробки, фігурні композиції, вівтарі – у дереві, бронзі, камені, гіпсі. Осн. твори закопан. періоду: портрети – Г. Сенкевича (1898), Я. Каспровича (1900), С. Пшибишевського і його дружини Дагни (1901); вівтарі у парафіял. костелі м. Закопане (1901); пам'ятник Т. Халубінському (1903). Створив 1903 портретне погруддя В. Дідушицького (бронз. копію встановлено в одному із залів Природн. музею Дідушицьких; нині у фондах природозн. музею НАНУ у Львові; гіпс. варіант збережено у Львів. галереї мистецтв). У Львові також різьбив реаліст. портрети – колег, проф. Худож.-пром. школи арх. А.-В. Вайсса (1910, гіпс. плакета) і В. Клапковського (1913, гіпс. погруддя), а також запропонував для львів. пам'ятників погруддя А. Потоцького і Ю. Захаревича (обидва – 1910; у конкурсах проектів цих пам'ятників відзначений 2-ми преміями). 3-ю премію отримав 1911 за конкурс. проект пам'ятника Ф. Смольці (співавтор – арх. В. Мінкевич). 1911 на виставці у Львові Н. показав вирізьблене в академ. техніці з ретел. відтворенням деталей жін. погруддя «Гуралька» (закуплене до Міського худож.-пром. музею). Вирізьбив 1916 статую «Залізний лицар» (встановлено на замовлення міської влади на Гетьманських валах, нині проспект Свободи); стилізов. фігура в обладунках 17 ст. (нині – експонат Львів. істор. музею) добре узгоджена з арх-рою павільйону (арх. В. Долинський). Більш сучасними у вільному моделюванні й динам. силует. лініях, відповідно до нових худож. тенденцій поч. 20 ст. створені ним плакети – композиція у стилістиці сецесії та імпресіонізму «Ф. Шопен» (1912, гіпс. відлив у Львів. істор. музеї, бронз. – у Нац. музеї у Варшаві), «Дафна» і «Схід сонця» (обидві – 1913–16, гіпс), бронз. медаль Крайового відділу за кращі праці ремісників та промисловців, на якій Н. представив алегорії «Освіта» і «Промисловість» (обидві – 1911, Вроцлав. музей

медальєрства). 1919–39 продовжував різьбити переважно реаліст., ретел. у характеристиках та подробицях портретні погруддя і рельєфи, напр., бронз. медальйони з портретами В. Мінкевича (1932, Львів. галерея мистецтв) і Б. Губриновича на мемор. таблиці в костелі св. Марії-Магдалини (1933), погруддя генерала Б. Поповича (1934, бронза), медальйон на надгробку композитора Я. Галля на Личаків. цвинтарі (1935). На цьому ж цвинтарі 1937 встановив на пам'ятнику Трушковських і Закреїсів бронз. жін. статую скорбот. плакальниці. Цей твір виконано у замкнених, синтетич. формах, із гладкою поверхнею, під впливом неокласич. напряму в європ. пластиці. Елементи неокласицизму, а також відгомін сецесії помітні у мемор. таблиці, присвяч. студентам, полеглим в укр.-польс. війні 1918–21 (у центрі – барельєф із фігурою пораненого юнака; встановлено 1924 на стіні гол. корпусу Львів. політехніки; співавтор – арх. З. Жепецький; знищено після 1945). Н. загинув у в'язниці НКВС. Серед учнів – С. Гебус-Баранецька, Є. Дзиндра, І. Севера.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Бірюльов Ю. Львівська скульптура від раннього класицизму до авангардизму (середина XVIII – середина XX ст.). Л., 2015.

Бібліографічний опис:

Нальборчик Ян / Ю. О. Бірюльов // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2020. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-70888>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).